

บทที่ 2

วรรณคดีที่เกี่ยวข้อง

จากการศึกษาดำรง เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยจะขอเสนอสาระสำคัญใน
ส่วนนี้เป็น 3 ตอน คือ

ตอนที่ 1 ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับเทคนิคเดลฟาย

ตอนที่ 2 ความหมาย ลักษณะ ประเภทของผู้เชี่ยวชาญไทย

ตอนที่ 3 ข้อกระทบทางบวกและทางลบ

ตอนที่ 1 ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับเทคนิคเดลฟาย

ประวัติความเป็นมาของเทคนิคเดลฟาย

เดลฟาย (Delphi) เป็นชื่อวิหารอันศักดิ์สิทธิ์สมัยกรีกโบราณ ที่ผู้คนให้ความนับถือศรัทธาไป
ขอคำทำนายมากที่สุด มีตำนานเล่าว่า เดิมวิหารแห่งนี้ เป็นที่สถิตของเทพธิดากาเอีย (Gaia) ที่มีมังกร
ชื่อไพธอส (Pythos) เป็นผู้คุ้มครอง ต่อมาเทพอพอลโล (Apollo) โอรสของเทพซีอุส (Zeus) และ
เทพีเลโต (Leto) นำมังกรไพธอสและตั้งตนเป็นเจ้าของวิหารแทน เทพอพอลโล มิใช่ได้รับคำเต่า
ถือเพียงเรื่องความสง่างามเท่านั้น หากแต่รวมถึงความสามารถในการทำนายเหตุการณ์ในอนาคตด้วย

วิหารแห่งนี้ ตั้งอยู่ห่างจากกรุงเอเธนส์ ไปทางทิศตะวันตกเฉียงเหนือ 170 กิโลเมตรบนเนิน
เขาพามัสซัส (Mount Parnassus) จากจุดนี้ สามารถมองเห็นอ่าวคอรินธ์ (Gulf Corinth) ได้ ที่ตั้งอัน
สวยงามของวิหารแห่งนี้ ทำให้วิหารเดลฟายเป็นศูนย์กลางของการทำนายและเป็นพิพิธภัณฑสถาน
ศิลปะ ที่มีค่ายิ่ง เนื่องจากเหตุการณ์ที่สำคัญทางประวัติศาสตร์ของกรีกถูกนำมาจารึกเป็นภาพเขียน
และสร้างเป็นปฏิมากรรมไว้ ณ วิหารแห่งนี้ ซึ่งผลงานทางศิลปะดังกล่าวเป็นของขวัญที่ผู้คนนำมา
มอบให้เมื่อมาขอคำทำนาย วิหารเดลฟายจึงเป็นวิหารที่ร่ำรวยและมีบารมีมากที่สุดของกรีกในสมัย
นั้น วิธีการทำนายอนาคตของเทพอพอลโลจะผ่านทางผู้หญิงที่มีชื่อว่าพีเธีย (Pythia) โดยจะ
ประกอบพิธีทำนายในห้องส่วนตัวภายในวิหารที่สร้างให้ควันสามารถทะลุได้ ควันจะเป็นตัวสื่อสาร
ระหว่างเทพ อพอลโลและพีเธีย เมื่อพีเธียได้รับควันจะอยู่ในอาการแน่นิ่ง นักบวช (priest) จะเป็นผู้

ทำหน้าที่ ในการตีความคำพูดที่ทั้งสองแปลออกมาให้คนที่ไปขอรับคำทำนายได้เข้าใจ (Linstone, 1978)

จากตำนานของความมีชื่อเสียงในการทำนายดังกล่าวคำว่า "เคลฟาย" จึงถูกนำมาใช้เป็นชื่อของเทคนิคการรวบรวมความคิดเห็นหรือการตัดสินใจในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง เกี่ยวกับเหตุการณ์หรือแนวโน้มที่จะเกิดขึ้นในอนาคต โดยอาศัยความคิดเห็นที่สอดคล้องต้องกันของผู้เชี่ยวชาญ ในการนำมาซึ่งข้อสรุปที่น่าเชื่อถือ

ความหมายของเทคนิคเคลฟาย

ประยูร ศรีประสาธน์ (2523) ได้ให้ความหมายของเทคนิคเคลฟายว่า คือ ขบวนการที่จะเสาะหาความคิดเห็นที่เป็นอันหนึ่งอันเดียวกันของกลุ่มคน เกี่ยวกับความเป็นไปได้ในอนาคตในเรื่องที่เกี่ยวกับเวลา ปริมาณ และ/หรือ สภาพการณ์ที่ต้องการให้เป็น ทั้งนี้โดยใช้วิธีการเสาะหาความคิดเห็นด้วยการใช้แบบถามแทนการเรียกประชุม

ชนิษฐา วิชายนูมาต (2531) ได้ให้ความหมายว่า เป็นวิธีการรวบรวมคำตอบหรือความคิดเห็นที่เป็นอันหนึ่งอันเดียวกันจากกลุ่มผู้เชี่ยวชาญในเรื่องใดเรื่องหนึ่งที่จะเป็นไปได้ในอนาคตโดยมุ่งลดผลกระทบด้านความคิดระหว่างกลุ่มผู้เชี่ยวชาญด้วยกัน

สิริมา รอดโพธิ์ทอง (2532) ได้ให้ความหมายว่า เป็นกระบวนการหนึ่งที่ใช้ในการวิจัยโดยมีหลักการสำคัญอยู่ที่การพยายามรวบรวมความคิดเห็นที่กระจัดกระจายของกลุ่มผู้เชี่ยวชาญให้มีความสอดคล้องเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันอย่างมีระบบ เพื่อไปใช้ประโยชน์ในกระบวนการตัดสินใจหรือลงข้อสรุปในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง

ใจทิพย์ เชื้อรัตนพงษ์ (2535) ได้ให้ความหมายว่า คือ ขบวนการที่รวบรวมความคิดเห็นหรือการตัดสินใจในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง เกี่ยวกับอนาคตจากกลุ่มผู้เชี่ยวชาญ เพื่อให้ได้ข้อมูลที่สอดคล้องเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน และมีความถูกต้องน่าเชื่อถือมากที่สุด โดยที่ผู้ทำการวิจัยไม่ต้องนัดสมาชิกในกลุ่มผู้เชี่ยวชาญให้มาประชุมพบปะกันแต่ขอร้องให้สมาชิกแต่ละคนแสดงความคิดเห็นหรือตัดสินใจปัญหาในรูปของการตอบแบบสอบถาม

จากความหมายต่าง ๆ ที่ยกข้างต้นนี้ สรุปได้ว่า เทคนิคเคลฟายเป็นกระบวนการหรือเครื่องมือที่ใช้ในการตัดสินใจหรือลง ข้อสรุปในเรื่องใดเรื่องหนึ่งอย่างเป็นระบบ โดยรวบรวมและสอบถามความคิดเห็นจากผู้เชี่ยวชาญด้วยแบบสอบถาม เพื่อให้ได้มาซึ่งความคิดเห็นที่สอดคล้องต้องกัน

ลักษณะของเทคนิคเดลฟาย

จากการศึกษางานวิจัยและเอกสารที่เกี่ยวข้องพบว่า เทคนิคเดลฟายมีลักษณะดังต่อไปนี้

1. ผู้เชี่ยวชาญแต่ละคนสามารถแสดงความคิดเห็นได้อย่างอิสระ โดยไม่ทราบว่ามีผู้ใดบ้างที่เป็นกลุ่มผู้เชี่ยวชาญ เพราะไม่มีการระบุหรือเปิดเผยชื่อผู้เชี่ยวชาญ ซึ่งเป็นการขจัดอิทธิพลของกลุ่มที่อาจมีผลต่อความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญคนอื่น ๆ
2. ใช้แบบสอบถามในการเก็บรวบรวมข้อมูล / ความคิดเห็นของกลุ่มผู้เชี่ยวชาญ
3. การตอบแบบสอบถามมีการตอบหลายรอบ ผู้เชี่ยวชาญมีโอกาสถกกันรองความคิดเห็นของคนอย่างรอบคอบ ทำให้ได้ข้อมูลที่น่าเชื่อถือ
4. นำเสนอการตอบของผู้เชี่ยวชาญ ให้แก่ผู้เชี่ยวชาญ ด้วยการให้ข้อมูลทางสถิติ โดยทั่วไปจะใช้สถิติการวัดแนวโน้มเข้าสู่ส่วนกลางและการวัดการกระจาย
5. ผลการวิจัยจะพิจารณาจากความคิดเห็น หรือคำตอบของผู้เชี่ยวชาญในครั้งสุดท้าย

เทคนิคเดลฟาย เป็นเทคนิควิธีที่เชื่อถือว่าการพิจารณาสรุปหรือตัดสินใจในเรื่องใดเรื่องหนึ่งควรเป็นการพิจารณาของกลุ่มบุคคลมากกว่าการพิจารณาตัดสินใจของบุคคลใดบุคคลหนึ่ง และกลุ่มบุคคลดังกล่าว ควรเป็นผู้ที่มีความรู้หรือมีประสบการณ์เกี่ยวกับเรื่องนั้นๆ ซึ่งจะทำให้ผลการพิจารณามีความถูกต้อง น่าเชื่อถือยิ่งขึ้น

ข้อตกลงเบื้องต้นของเทคนิคเดลฟาย (Murry and Hammons, 1995)

จากแนวคิดดังกล่าวนำมาสู่ข้อตกลงเบื้องต้นของเทคนิคเดลฟาย 2 ประการ คือ

1. การตัดสินใจโดยกลุ่มบุคคล มีความตรงมากกว่าการตัดสินใจโดยคนคนเดียว และการตัดสินใจจะมีความตรงมากขึ้น ถ้าผู้เชี่ยวชาญในกลุ่มประกอบด้วยผู้ที่มีความรู้ ความชำนาญในประเด็นนั้นๆ
2. การตัดสินใจโดยกลุ่มบุคคล ทำให้มีความเที่ยงมากขึ้น และการไม่เผชิญหน้าระหว่างสมาชิกในกลุ่มสามารถลดผลกระทบจากอิทธิพลจากอคติและความคิดของกลุ่มได้

สรุปได้ว่า การเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้เทคนิคเดลฟายมีวัตถุประสงค์เพื่อรวบรวมฉันทามติหรือความคิดเห็นที่สอดคล้องต้องกันในเรื่องใดเรื่องหนึ่งของผู้เชี่ยวชาญโดยอาศัยหลักการ

การไม่เผชิญหน้าระหว่างผู้เชี่ยวชาญ ทั้งนี้เพื่อเป็นการขจัดอิทธิพลหรือผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นจากกลุ่มหรืออิทธิพลจากลักษณะเด่นของผู้เชี่ยวชาญที่อาจส่งผลกระทบต่อความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญท่านอื่น (Murry and Hammons, 1995) จากหลักการดังกล่าว เทคนิคเคลฟาย จึงใช้วิธีการให้ผู้เชี่ยวชาญแสดงความคิดเห็นผ่านแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น และเพื่อเปิดโอกาสให้ผู้เชี่ยวชาญได้ถกกันรองความคิดอย่างรอบคอบตลอดจนเพื่อสร้างคำตอบให้มีฉันทามติเร็วขึ้น ผู้วิจัยจะแสดงความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญแต่ละท่านและภาพรวมของความคิดเห็นจากกลุ่มในแต่ละข้อของแบบสอบถาม ด้วยค่าสถิติการวัดแนวโน้มเข้าสู่ส่วนกลาง (Central Tendency) เช่น ฐานนิยม (Mode) มัชฌิม (Median) พิสัยระหว่างควอไทล์ (ประยูร ศรีประสาธน์, 2523; ขนิษฐา วิทยานุมาน, 2531; ชนิดา รักษ์พลเมือง, 2531; Martorella, 1991; Cochran, 1983; Murry and Hammons 1995) เพื่อให้ผู้เชี่ยวชาญได้พิจารณาว่า จะคงคำตอบเดิมหรือเปลี่ยนแปลงคำตอบให้เป็นไปตามภาพรวมของความคิดเห็นกลุ่ม

ขั้นตอนการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยเทคนิคเคลฟาย

เพื่อสร้างความคิดเห็นที่สอดคล้องต้องกันหรือฉันทามติระหว่างกลุ่มผู้เชี่ยวชาญในการนำมาสู่ข้อสรุปที่น่าเชื่อถือ เทคนิคเคลฟายจึงมีรูปแบบการดำเนินการโดยใช้แบบสอบถามนำในรอบแรกและแบบสอบถามที่ใช้ในรอบแรกเป็นแบบสอบถามปลายเปิด โดยยึดขั้นตอนและวิธีการ ดังนี้

1. ศึกษาเอกสาร แนวคิด ทฤษฎี ที่เกี่ยวข้องกับประเด็นที่ศึกษา
2. ตั้งเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการศึกษาเอกสารเพื่อสร้างแบบสอบถามปลายเปิด (open-ended form) รอบที่ 1 ให้ผู้เชี่ยวชาญเขียนตอบในประเด็นกว้างๆ เพื่อสำรวจและรวบรวมความคิดเห็นจากกลุ่มผู้เชี่ยวชาญทั้งหมด ขั้นตอนนี้พัฒนาขึ้นเพื่อใช้แทนการรวบรวมความคิดเห็นแบบเผชิญหน้า

3. นำคำตอบที่ได้รับการตอบกลับจากผู้เชี่ยวชาญมาวิเคราะห์ ตั้งเคราะห์ เพื่อรวบรวมความคิดเห็นที่คล้ายคลึงหรือใกล้เคียงกันและแยกความคิดเห็นที่แตกต่างกันในการนำมาสร้างเป็นแบบ สอบถามปลายปิดรอบที่ 2 ซึ่งเป็นขั้นตอนที่จะต้องทำด้วยความละเอียดรอบคอบ เพราะการตัดข้อคิดเห็นบางประการจากข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญออกไป อาจส่งผลกระทบต่อความร่วมมือจากท่านเหล่านั้นในรอบต่อไป

4. สร้างแบบสอบถามรอบที่ 3 พร้อมแสดงค่ามัชฌิม (median) ค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ (interquartile range) จากคำตอบในรอบที่ 2 ย้อนกลับให้ผู้เชี่ยวชาญได้พิจารณาคำตอบ

ของคนและภาพรวมของความคิดเห็นจากกลุ่ม หากคำตอบในรอบที่ผ่านมาไม่อยู่ในขอบเขตค่าพิสัยระหว่างควอไทล์และผู้เชี่ยวชาญยืนยันในคำตอบเดิม ต้องแสดงเหตุผลประกอบ

5. เมื่อได้รับการตอบกลับแบบสอบถามรอบที่ 3 ผู้วิจัยนำคำตอบที่ได้คำนวณหาค่ามัธยฐาน (median) ฐานนิยม (mode) ค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ (interquartile range) และคำนวณตามขั้นตอนที่ 4,5 จนกว่าจะได้ข้อสรุปที่เป็นฉันทามติ

ข้อดีของเทคนิคเดลฟาย

จากการศึกษาเอกสาร งานวิจัยที่เกี่ยวข้องพบว่า เทคนิคเดลฟายมีข้อดีหลายประการ ดังนี้

1. สามารถรวบรวมความคิดเห็นจากกลุ่มผู้เชี่ยวชาญจำนวนมากได้อย่างกว้างขวางโดยไม่ต้องจัดการประชุม ลดข้อจำกัดด้านสภาพภูมิศาสตร์ในการเดินทาง ทำให้ประหยัดเวลา และค่าใช้จ่าย

2. คำตอบที่ได้จากกลุ่มผู้เชี่ยวชาญมีความน่าเชื่อถือ เพราะผู้เชี่ยวชาญสามารถแสดงความคิดเห็นได้อย่างอิสระ ไม่ถูกครอบงำทางความคิด

3. ข้อสรุปที่ได้จากเทคนิคเดลฟาย ผ่านการไตร่ตรองอย่างรอบคอบหลายขั้นตอน ทำให้ คำตอบที่ได้มีความน่าเชื่อถือยิ่งขึ้น

4. เป็นเทคนิคที่มีขั้นตอนการดำเนินการที่ไม่ซ้ำซ้อนจนเกินไป ให้ผลอย่างมีประสิทธิภาพ

(ประยูร ศรีประสารณ์,2523; ขนิษฐา วิทยาอนุมาส,2531; ชนิตา รัชภพลเมือง,2531; ใจทิพย์ เชื้อรัตนพงษ์,2535)

อย่างไรก็ตามเทคนิคเดลฟาย ก็มีข้อจำกัดที่พึงระวังในการนำไปใช้หลายประการ ดังนี้

ข้อจำกัดของเทคนิคเดลฟาย

1. การคัดเลือกผู้เชี่ยวชาญ ต้องเลือกผู้เชี่ยวชาญที่มีความรู้ ความสามารถและประสบการณ์ตลอดจนเห็นความสำคัญและยินดีที่จะให้ความร่วมมือในเรื่องที่ศึกษาอย่างแท้จริง จึงจะทำให้ข้อมูล ที่ได้นำเชื่อถือ

2. การใช้เวลาในการตอบแบบสอบถามปลายเปิดมากเกินไปและการตอบแบบสอบถามหลายๆรอบ เพื่อเป็นการถ่วงถ่วงความคิดเห็นจากผู้เชี่ยวชาญแม้เป็นวิธีการที่ดี แต่ก็ทำให้ผู้เชี่ยวชาญรู้สึกถูกรบกวนมากเกินไป และไม่ให้ความร่วมมือในการตอบแบบสอบถามรอบต่อไป

3. การปิดกั้นมุมมองของผู้เชี่ยวชาญ โดยการจำกัดกรอบความคิดผู้เชี่ยวชาญให้อยู่ภายในกรอบความคิดที่ผู้วิจัยกำหนดขึ้นเท่านั้น (Phi Delta Kappa, 1984)

4. ผู้วิจัยขาดความรอบคอบหรือมีความลำเอียงในการพิจารณาวิเคราะห์คำตอบที่ได้ใน แต่ละรอบ

5. แบบสอบถามที่ส่งไปสูญหายระหว่างทางหรือไม่ได้รับคำตอบกลับมาครบในแต่ละรอบ

(ชนิดา รัชพลเมือง, 2531; โจทิพย์ เชื้อรัตนพงษ์, 2535; จุมพล พุกกัทรชิวิน, 2535; Phi Delta Kappa, 1984; Murry and Hammons, 1995)

ส่วนประกอบที่สำคัญในเทคนิคเดลฟาย

1. ลักษณะของเรื่องที่จะศึกษา

เรื่องที่จะนำมาศึกษาด้วยเทคนิคเดลฟายควรเป็นเรื่องที่จะนำไปสู่การวางแผนนโยบายหรือคาดการณ์สิ่งที่จะเกิดขึ้นในอนาคต รวมถึงการกำหนดทางเลือกต่างๆหรือเป็นประเด็นที่มุ่งศึกษาความคิดที่สอดคล้องต้องกันเพื่อนำมาแก้ปัญหาที่สลับซับซ้อนทั้งในเชิงโครงสร้างและการปฏิบัติงาน และประเด็นปัญหาที่นำมาศึกษาด้วยเทคนิคเดลฟายจึงควรเป็นปัญหาในเชิงคุณภาพซึ่งไม่อาจหาคำตอบได้โดยอาศัยวิธีการเชิงสถิติ

2. ผู้เชี่ยวชาญ

ผู้วิจัย ควรเลือกผู้เชี่ยวชาญที่มีความรู้ความสามารถในเรื่องนั้นๆอย่างแท้จริง หรือเป็นผู้ที่มีส่วนร่วมรับผิดชอบ มีประสบการณ์ในประเด็นที่ศึกษา นอกจากนี้จะมีความรู้ความสามารถในประเด็นที่ศึกษาแล้ว ควรเป็นผู้ที่สามารถดูทิศทางและเห็นความสำคัญของเรื่องที่ศึกษาวิจัยด้วย (โจทิพย์ เชื้อรัตนพงษ์, 2535)

จำนวนผู้เชี่ยวชาญ เป็นองค์ประกอบหนึ่งที่สำคัญ ที่ต้องกำหนดให้เหมาะสม ซึ่งผู้รู้หลายท่านให้ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการกำหนดจำนวนผู้เชี่ยวชาญไว้แตกต่างกัน เช่น Parente and Anderson Parente (1987 quoted in Murry and Hammons,1995) กล่าวว่า ไม่มีการจำกัดจำนวนสูงสุดของ ผู้เชี่ยวชาญ นักวิจัยจะกำหนดจำนวนผู้เชี่ยวชาญเพื่อให้ได้ความเป็นตัวแทนที่ดีของประชากรเท่านั้นแต่อย่างน้อยที่สุด ในรอบสุดท้าย ควรจะมีผู้เชี่ยวชาญ 10 คน ชนิดา รักษ์พลเมือง (2531) ได้กล่าวถึงการกำหนดจำนวนผู้เชี่ยวชาญไว้ว่า หากผู้เชี่ยวชาญมีความเป็นเอกพันธ์อาจใช้เพียง 10-15 คนและหากผู้เชี่ยวชาญมีความเป็นวิวิธพันธ์อาจต้องใช้ผู้เชี่ยวชาญจำนวนมาก แต่อย่างไรก็ตามจากการศึกษาของ Macmillan (1971) พบว่า หากจำนวนผู้เชี่ยวชาญมีตั้งแต่ 17 คนขึ้นไป อัตราการลดลงของความคลาดเคลื่อนจะมีน้อยมากจนคงที่

ตารางที่ 1 การลดลงของความคลาดเคลื่อนและจำนวนผู้เข้าร่วมโครงการ

จำนวนผู้เข้าร่วมโครงการ (panel size)	การลดลงของความ คลาดเคลื่อน (error reduction)	การเปลี่ยนแปลงสุทธิ (net change)
5	1.20 - 0.70	0.50
5 - 9	0.70 - 0.58	0.12
9 - 13	0.58 - 0.54	0.04
13 - 17	0.54 - 0.50	0.04
17 - 21	0.50 - 0.48	0.02
21 - 25	0.48 - 0.46	0.02
25 - 29	0.46 - 0.44	0.02

ที่มา : Macmillan. The Delphi Techniques,1971.อ้างใน เกษม บุญอ่อน.เด
ลฟาย เทคนิคในการวิจัย, 2522.

3. แบบสอบถาม

เทคนิคเดลฟายเป็นการรวบรวมความคิดเห็นจากผู้เชี่ยวชาญโดยอาศัยแบบสอบถาม ดังนั้นแบบสอบถามนับได้ว่าเป็นหัวใจที่สำคัญยิ่ง โดยทั่วไปแบบสอบถามในเทคนิคเดลฟาย

มี 2 ชนิด คือ แบบสอบถามปลายเปิดและแบบสอบถามปลายปิดชนิดมาตราประมาณค่า การเก็บรวบรวมข้อมูลในรอบแรกใช้แบบสอบถามปลายเปิดส่วนรอบต่อมาจะใช้แบบปลายปิดชนิดมาตราประมาณค่า (จนิษฐา วิทยานุมาน,2531) และเพื่อเปิดโอกาสให้ผู้เชี่ยวชาญได้ถั่งนกรองความคิดอย่างรอบคอบและมั่นใจในการตัดสินใจ จึงมีการถามย้ำ 3 รอบหรือมากกว่า ลักษณะแบบสอบถามที่ใช้ในเทคนิคเดลฟายแต่ละรอบจึงมีความแตกต่างกัน

4. ผู้วิจัย

ผู้วิจัยต้องมีความรอบคอบ ให้ความสำคัญต่อคำตอบที่ได้เท่าเทียมกัน โดยวางตัวเป็นกลาง ไม่มีความลำเอียงหรือนำความคิดส่วนตัวเข้าไปพิจารณาาร่วมด้วยเพราะอาจส่งผลให้ผลการวิจัยคลาดเคลื่อนได้ (จนิษฐา วิทยานุมาน,2531)

5. เวลาที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลในแต่ละรอบ ผู้วิจัยต้องกำหนดเวลาให้พอเหมาะ ไม่เร่งรัดและไม่เว้นระยะนานเกินไป เพราะการเว้นระยะนานเกินไป อาจทำให้ผู้เชี่ยวชาญอาจขาดความต่อเนื่องทางความคิด เสียเวลาในการทบทวน ทำให้เกิดความเบื่อหน่าย

6. จำนวนรอบที่เหมาะสม

จำนวนรอบที่เหมาะสมของเทคนิคเดลฟาย ขึ้นอยู่กับการได้ข้อสรุปที่มีฉันทมติ หรือจนกว่าสามารถให้เหตุผลได้ว่าทำไมจึงไม่สามารถได้ข้อสรุปที่มีฉันทมติ โดยปกติการรวบรวมข้อมูลโดยใช้เทคนิคเดลฟาย อย่างน้อยที่สุดจะต้องใช้ 2 รอบ แต่ไม่เกิน 4 รอบ (Murry and Hammons ,1995)

7. ระดับฉันทมติที่เหมาะสม มีเกณฑ์ในการพิจารณาฉันทมติ ดังนี้

7.1. ค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ (Interquartile range) และค่าสัมบูรณ์ของผลต่างระหว่าง ฐานนิยมและมัชฐาน เมื่อแบบสอบถามที่ใช้เป็นแบบสอบถามปลายปิดชนิดมาตรา

ประมาณค่า 5 ระดับ หรือ 6 ระดับ (5 คะแนน) ถ้าข้อความใดที่มีพิสัยระหว่างควอไทล์ไม่เกิน 1.50 และค่าสัมบูรณ์ของผลต่างระหว่างฐานนิยมกับมัธยฐาน ไม่เกิน 1.00 แสดงว่า ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญต่อข้อความนั้นมีความสอดคล้องต้องกัน

ถ้าข้อความใดที่มีพิสัยระหว่างควอไทล์ไม่เกิน 1.50 และค่าผลต่างระหว่างฐานนิยมกับ มัธยฐาน เกิน 1.00 หรือกลับกัน แสดงว่าความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญต่อข้อความนั้นไม่สอดคล้องต้องกัน (consensus)

7.2. ระดับคะแนนฉันทามติ (degree of consensus) และความคงที่ (stability) ของระดับคะแนนฉันทามติ ซึ่งมีเกณฑ์ในการพิจารณา ดังนี้ เนื่องจากยังไม่ปรากฏข้อตกลงที่ชัดเจนในการกำหนดระดับฉันทามติและความคงที่ของระดับฉันทามติขั้นต่ำที่เหมาะสม (Murry and Hammons 1995) ดังนั้นจึงปรากฏเกณฑ์ที่นำไปใช้ในการพิจารณาแตกต่างกันไป เช่น

7.2.1 ในด้านระดับคะแนนฉันทามติ Murry and Hammons (1995) กำหนดไว้ว่า ข้อความใดจะถือว่าได้รับฉันทามติก็ต่อเมื่อข้อความนั้นมีผู้ตอบสนองสอดคล้องกัน 75% ส่วน Flanders (1989) กำหนดไว้ว่า ข้อความใดจะถือว่าได้รับฉันทามติก็ต่อเมื่อข้อความนั้นมีผู้ตอบสนองสอดคล้องกัน 60%

7.2.2 ในด้านความคงที่ (stability) ของระดับฉันทามติ มีผู้กำหนดเกณฑ์ที่ใช้ในการพิจารณาไว้หลายท่าน เช่น Murry and Hammons (1995) ได้ให้ข้อเสนอว่า ควรยุติการวิจัยเมื่อระดับฉันทามติที่ได้เพิ่มขึ้นหรือลดลงจากรอบที่ผ่านมาน้อยกว่า 20% ส่วน Linstone (1978) ให้ข้อเสนอแนะว่า ควรยุติการวิจัยในรอบต่อไปเมื่อระดับฉันทามติที่ได้เพิ่มขึ้นหรือลดลงจากรอบที่ผ่านมาน้อยกว่า 15%

จากการศึกษาของ Walter E. Riggs (1983) ได้เสนอว่า กระบวนการเทคนิคเคฟาย มีลำดับขั้นตอน สามารถแสดงผังแผนผัง (flow chart) ดังนี้

ตอนที่ 2 ความหมาย ลักษณะ และประเภทของผู้เชี่ยวชาญไทย

2.1 ความหมายของผู้เชี่ยวชาญ

คำว่า “ผู้เชี่ยวชาญ” ตรงกับคำในภาษาอังกฤษว่า “Expert” ซึ่งมีผู้ให้ความหมายที่คล้ายคลึง

กัน เช่น ตามดิกชันนารีฉบับเวสเบเตอร์ ให้คำจำกัดความว่า ผู้เชี่ยวชาญ หมายถึง ผู้ที่มีทักษะ หรือ ได้รับการฝึกฝนเป็นอย่างดี เป็นเลิศในสาขานั้น ๆ นอกจากนี้ใน Oxford Advanced Learner’s Dictionary of Current English (1974) ได้ให้คำจำกัดความว่า ผู้เชี่ยวชาญ หมายถึง ผู้ที่ถึงพร้อมด้วยความรู้ และการฝึกฝนเป็นพิเศษ

ในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน ปีพุทธศักราช 2525 ได้ให้ความหมายของคำว่า ผู้เชี่ยวชาญ หมายถึง ผู้ที่มีความรู้ ความเชี่ยวชาญ ในศิลปะ วิทยาศาสตร์ การฝีมือ การค้า หรือ งานที่ทำ หรือในกฎหมายต่างประเทศ ซึ่งความเห็นของผู้นั้นมีประโยชน์ในการวินิจฉัยชี้ขาดข้อความในประเด็นแห่งคดีแพ่ง

นอกจากนี้ในภาษาไทย คำว่า “ผู้เชี่ยวชาญ” ยังมีความหมายคล้ายคลึงกับคำว่า “ผู้ทรงคุณวุฒิ” โดยที่ “คุณวุฒิ” หมายถึง ความดี ความสามารถที่เหมาะสมกับตำแหน่งหน้าที่ (พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน, 2525) หรือ คุณวุฒิ หมายถึง ความเจริญด้วยความดี โดยมีวิชาความรู้ ปรากฏอย่างเด่นชัด จนเป็นที่ยอมรับของคนทั้งหลายว่า ดีเด่นในด้านวิชาความรู้ ดังนั้น คำว่า “ผู้ทรงคุณวุฒิ” จึงหมายถึง ผู้ที่ถึงพร้อมด้วยความดี ความรู้ ความสามารถที่เหมาะสมกับตำแหน่งหน้าที่ จนเป็นที่ยอมรับกันโดยทั่วไป (พระเทพวิสุทธิเมธี (ปัญญานันทภิกขุ), 2538)

จากความหมายข้างต้นจะเห็นได้ว่า คำว่า “ผู้เชี่ยวชาญ” มีความหมายไปในทางเป็นผู้ที่มีความรู้ ความสามารถ ความเป็นเลิศในสาขาวิชานั้น ๆ โดยที่ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญเป็นสิ่งที่ มีประโยชน์ในการให้ข้อ วินิจฉัยเด็ดขาดในประเด็นปัญหานั้น ๆ

2.2 ลักษณะและประเภทของผู้เชี่ยวชาญ

การดำเนินงานในหน่วยงาน องค์กรต่าง ๆ จำเป็นต้องอาศัยความร่วมมือจากบุคคลต่างๆ เพื่อให้การดำเนินงานบรรลุผลตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ (พิมถจรรย์ นามวัฒน์ ,2540) ทั้งในลักษณะงานที่เป็นงานปฏิบัติ และลักษณะงานที่เป็นงานบริหาร รวมไปถึงการได้รับการถ่ายทอดความรู้ ความคิดในลักษณะงานนั้นจากผู้ทรงภูมิ ความรู้ ที่มีความเชี่ยวชาญในด้านเนื้อหาวิชาการ ที่จะช่วยให้การดำเนินงานนั้นๆ มีประสิทธิภาพ ประสิทธิผลยิ่งขึ้น

ดังนั้น ในด้านลักษณะของงานที่ปฏิบัติ ผู้ปฏิบัติจะรับผิดชอบเพียงพฤติกรรมและการกระทำของตัวเอง ซึ่งย่อมนั้นที่ความสามารถในการปฏิบัติงานตามหน้าที่ของตน สำหรับลักษณะงานบริหารนั้น นักบริหารจะเป็นบุคคลที่ทำหน้าที่ประสานงาน กิจกรรมต่าง ๆ ให้การดำเนินงานนั้นบรรลุตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ (พิมถจรรย์ นามวัฒน์,2540)

เมื่อกลุ่มบุคคลในหน่วยงาน คิดจะกำหนดนโยบาย เทคนิควิธี และตัดสินใจแก้ปัญหาใดก็ตาม มักจะพึ่งพา “ผู้รู้” ผู้ชำนาญการในเรื่องนั้น ๆ ด้วยวิธีคิดและพฤติกรรมของคนในสังคมยุคใหม่ในปัจจุบันค่อนข้างจะอิงและยึดหลักเหตุผลทางวิชาการ นักวิชาการซึ่งเป็นผู้ที่รู้หลักวิชาการ จึงเป็นที่ปรึกษา และเป็นแหล่งความรู้ที่สามารถใช้เป็นหลักฐานอ้างอิงได้ นักวิชาการจึงเป็นผู้ที่มีความน่าเชื่อถือ เพราะมีการแสดงออกทางความคิด และสติปัญญา การใช้เหตุผล และการปฏิบัติที่สามารถนำทฤษฎีมาใช้ให้เกิดคุณประโยชน์ได้อย่างถูกต้องและเป็นรูปธรรม (สมุน อมรวิวัฒน์ , มปป.)

นอกจากนี้นักวิชาการยังมีความเป็นนักวิชาการ ซึ่งนับว่าเป็นองค์ประกอบหลักของการเป็นอาจารย์ที่ตีในมหาวิทยาลัย ที่จะต้องเป็นผู้ใฝ่รู้ มีฉันทะ มีความขยันหมั่นเพียร มีความกล้าหาญ กล้าที่จะแสดงความคิดเห็นที่ตนเองเข้าใจว่าถูกต้อง กล้าที่จะยอมรับว่าสิ่งที่ตัวเองคิดหรือเข้าใจนั้นผิดเมื่อได้มีการพิสูจน์ แล้ว และมีจรรยาบรรณ (ไกรยุทธ ชิตยาคินันท์ , 2534) ความ เป็นนักวิชาการนี้ยังสามารถสังเกตได้จากการแสดงออก ทั้งในด้านการพูดการเขียนแสดงความคิด ตลอดจนการแสดงจุดยืนที่มั่นคง มีหลักการและเหตุผลที่มั่นคงแน่นอน มีความมั่นใจในตนเอง (สมุน อมรวิวัฒน์ , มปป.) ในด้านการแสดงเหตุผลและการปฏิบัติตามหลักวิชาการนี้

นักวิชาการจะเป็นผู้ที่ปฏิบัติตามอย่างเคร่งครัด ไม่ค่อยยอมลดหย่อนผ่อนปรนให้คิดเพี้ยนไปจากหลักวิชา (ตัญญา ตัญญาวิวัฒน์ , 2533)

จากลักษณะดังกล่าวข้างต้น จึงอาจจะแบ่งประเภทผู้เชี่ยวชาญตามลักษณะงานที่ปฏิบัติ ได้ดังนี้

1.ผู้เชี่ยวชาญประเภทนักบริหาร เป็นผู้ที่มีความรู้ ความสามารถในการประสานงาน กิจกรรมต่าง ๆ ให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ มีความสามารถในการตัดสินใจโดยอาศัยข้อมูล สารสนเทศ เพื่อให้การดำเนินงานนั้นมีประสิทธิภาพ และประสิทธิผล

2.ผู้เชี่ยวชาญประเภทนักวิชาการ เป็นผู้ที่มีความรู้ ความสามารถทางเนื้อหาวิชา หลักวิชา ทฤษฎีต่าง ๆ สามารถนำทฤษฎีมาประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติได้อย่างถูกต้องและเป็นรูปธรรม มีการแสดงออกทางความคิดที่มีหลักการและเหตุผล เป็นที่ปรึกษาทางวิชาการแก่บุคคลทั่วไป

3.ผู้เชี่ยวชาญประเภทนักปฏิบัติ เป็นผู้ที่มีความรู้ ความสามารถในการปฏิบัติงานตามหน้าที่ของตน รับผิดชอบเพียงพฤติกรรมและการกระทำของตน

อย่างไรก็ตาม การแสดงความรู้ความคิด ความมีประสบการณ์ในลักษณะงานที่ถือเป็นความเชี่ยวชาญเฉพาะกลุ่มลักษณะงานแล้วนั้น ในระบบการศึกษาที่มีลักษณะเป็นองค์กร ๆ หนึ่ง นอกเหนือจากที่ประกอบด้วยกลุ่มบุคคลดังกล่าวข้างต้นแล้ว ยังมีกลุ่มบุคคลอีกกลุ่มหนึ่งที่มีส่วนช่วยพัฒนาการจัดการเรียนการสอน มีการแสดงออกซึ่งความรู้ ความคิดของเขา ซึ่งเป็นสิ่งที่สำคัญ และมีคุณค่า ที่จะช่วยในการส่งเสริมการเรียนรู้ และพัฒนาสังคม นั่นคือ กลุ่มเด็ก (Kurth-Schai ; 1991) ซึ่งการแสดงออกซึ่งความรู้ความคิดของเด็ก นับว่าเป็นสิ่งที่ผู้ใหญ่ในสังคมยุคปัจจุบันควรจะรับฟัง เพื่อนำมาใช้พัฒนาและดำเนินงานให้บรรลุไปตามวัตถุประสงค์เดียวกัน ดังคำกล่าวที่ว่า (สุนน อมรวิวัฒน์ , 2528)

“..... อาณาจักรแห่งความคิด กว้างไกลเกินจะคิดกัน
ความคิดของเด็ก อาจจะมีไขความฝัน
มันคือความจริง ปัจจุบัน และอนาคต
ไร้ใฝ่ฝ้าแห่งอดีต
ชื่อ ไส ตะฮาด ปราศจากกรงที่ขมขื่นและเคียดแค้น
กระเจกเงาผู้ใหญ่ เทียงตรง จนบางที่ ผู้ใหญ่อาย”

กลุ่มเด็ก อาจนับเป็นกลุ่มผู้เชี่ยวชาญประเภทเด็กนักเรียนได้ เมื่อเด็ก ๆ เหล่านั้นได้แสดงความรู้ ความคิด ประสบการณ์ที่เกี่ยวข้องกับการเรียนการสอนที่ได้รับการสั่งสมมานานนับปี โดยเฉพาะในด้านการแสวงหาข้อมูลเกี่ยวกับการใช้หลักสูตร ดังที่ได้มีการเก็บรวบรวมข้อมูลจากแหล่งข้อมูลสำคัญ 3 แหล่ง ทั้งผู้บริหาร ครูผู้สอน และนักเรียน ซึ่งจะเห็นว่าได้มีการใช้ข้อมูลจากเด็กนักเรียนนั้น ด้วยเหตุผลว่า นักเรียนเป็นตัวบ่งชี้ที่สำคัญของความสำเร็จในการใช้หลักสูตร เป็นกลุ่มที่ได้รับผลจากการใช้หลักสูตรตรงที่สุด ความคิดเห็นของเด็กนักเรียนซึ่งเป็นผลผลิตย่อมมีคุณค่าในการพัฒนาหลักสูตร การจัดการเรียนการสอน และการใช้หลักสูตรในโรงเรียน (กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ, 2538 ; Kurth-Schai, 1991)

จากการศึกษาของ Kurth-Schai (1988) ได้นำเทคนิคเดลฟายมาใช้ในการเก็บรวบรวมและสังเคราะห์ความคิดเห็นของกลุ่ม เกี่ยวกับความเข้าใจในการศึกษาการรับรู้ของเด็กในอนาคต โดยนำเทคนิคนี้มาใช้กับกลุ่มเด็กนักเรียนและมีเกณฑ์ประเมินที่ตั้งไว้ ผลจากการประเมินพบว่าเดลฟายมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลในแง่ของเวลาและการที่ได้รับข้อมูลที่มีคุณภาพสูงจากเด็ก และยังมีส่วนทำให้เด็กได้รับประสบการณ์ ความสนุกสนาน โดย Kurth-Schai (1988) มีเหตุผลในการเลือกวิธีนี้มาใช้เนื่องจาก เขาเห็นว่าจินตนาการของเด็กไม่มีรูปแบบใดโดยเฉพาะ และการคาดการณ์ในเรื่องนี้เป็นเรื่องราวในอนาคต เขาจึงได้นำเทคนิคเดลฟายมาใช้ในการศึกษานำร่อง เก็บรวบรวมข้อมูลกับนักเรียนประถมศึกษา จำนวน 20-35 คน ที่มีความสามารถทางด้านวิชาการ และมีกระบวนการสื่อสารที่ดี ให้เด็กได้รับกิจกรรมที่เป็นการวาดภาพการ์ตูน มีการถามโดยใช้แบบสอบถาม ให้ผลย้อนกลับในรูปกราฟ ต่อมาเขาได้ศึกษาจริงกับนักเรียนเกรด 6 (อายุ 10-12 ปี) จำนวน 154 คน แบ่งออกเป็น 5 กลุ่ม กลุ่มละ 20-40 คน มีการประชุม 6 ครั้ง ครั้งละ 45 นาที เป็นการแนะนำความสำคัญของการวิจัย และเริ่มใช้ Pre-Delphi Questionnaire เก็บรวบรวมข้อมูล รอบ 2 รอบ 3 และมีการประเมินผล ผลการศึกษาพบว่าเดลฟายมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลในแง่ของเวลาและการที่ได้รับข้อมูลที่มีคุณภาพสูงจากเด็ก และยังมีส่วนทำให้เด็กได้รับประสบการณ์ ความสนุกสนาน ซึ่งจะเห็นได้ว่า เทคนิคเดลฟายเป็นวิธีที่มีประสิทธิภาพสูง ในการที่ช่วยเหลือให้เด็กได้ได้เชิง และวิเคราะห์ประเด็นที่ซับซ้อน

ต่อมา ในปี 1991 Kurth-Schai ได้นำเทคนิคเดลฟายมาใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากครูและนักเรียน เนื่องจากเขาเห็นว่าในการจัดหลักสูตรการเรียนการสอน นี้ นอกจากครูผู้สอนจะเป็นผู้จัดกิจกรรมต่าง ๆ แล้ว นักเรียนผู้ซึ่งได้รับกิจกรรมนั้น และเป็นผู้ที่มีประสบการณ์ในเรื่องการเรียนการสอนอย่างเต็มที่ ซึ่งจะเห็นได้ว่าทั้งนักเรียนและครูมีบทบาทสำคัญในการสร้าง

วัฒนธรรมการเรียนรู้ร่วมกัน มีการร่วมมือกันเพื่อไปสู่จุดหมายเดียวกัน โดยเฉพาะการทำ ความเข้าใจในธรรมชาติของการเรียนสิ่งแวดล้อม เขาจึงได้เลือกเทคนิคเคฟายเป็นเครื่องมือในการ ศึกษา การรับรู้ ความคิด ของเด็ก โดยใช้กับนักเรียนเกรด 5 จำนวน 350 คน ครู 16 คน ใน เรื่องการประเมินผลสำเร็จของนวัตกรรม และการแสดงความคิดเห็นในความสำคัญของการจัดการ ศึกษาของนักเรียนประถม เก็บรวบรวมข้อมูลนาน 3 เดือน จากมกราคม - มีนาคม ค.ศ. 1988 ซึ่งมีกระบวนการ 3 ขั้นตอน คือ รอบแรกเป็นการสัมภาษณ์นักเรียน และครู รอบที่สองเป็น การตอบคำถาม และรอบที่สามเป็นการพิจารณาบททวนอีกครั้ง สิ่งที่พบคือ นักเรียนมีความรู้สึก ทางวัฒนธรรมการเรียนรู้ในเชิงบวกว่า นักเรียนมีความห่วงใยในห้องเรียน มีความเชื่อมั่น ห้องเรียนเป็นสถานที่ที่เรียนรู้ร่วมกันระหว่างครูกับนักเรียนได้เป็นอย่างดี และเมื่อครูมาอธิบายในห้องเรียนแล้วสามารถอธิบายสิ่งต่าง ๆ ได้เข้าใจยิ่งขึ้น และนักเรียนมี ความรู้สึกสนุกในการเรียน

2.3 ผู้เชี่ยวชาญไทย

การแสดงออกซึ่งพฤติกรรมของคนไทยนั้น เกิดจากการตั้งสม ตั้งสอน สืบทอด และสืบ ตานจากคนรุ่นหนึ่งมาสู่คนอีกรุ่นหนึ่งอย่างต่อเนื่อง การแสดงออกนี้มีทั้งทางกาย วาจา และความ รู้สึกนึกคิด (ตัณญา ตัณญาวิวัฒน์, 2525)

ลักษณะนิสัยของคนไทยประการหนึ่ง ที่มีบทบาทต่อการแสดงความคิดเห็น คือ การให้ ความเคารพผู้อาวุโส ทั้งนี้เพราะความเป็นผู้ที่มีประสบการณ์สูง สุขุมรอบคอบ (เสาวภา ไพทยวัฒน์, 2538 ; เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์, 2539) จากสภาพที่ต้องเคารพยำเกรงผู้มีอาวุโสนี้เอง จึงสร้างลักษณะนิสัยของคนไทยให้เป็นคนเกรงใจผู้อื่น ไม่กล้าแสดงความคิดเห็นได้แย้งผู้อื่น เพราะความเกรงใจจึงทำให้เป็นคนว่านอนสอนง่าย มีความอ่อนน้อมต่อคน เชื้อพี่และปฏิบัติ ตามความคิดเห็นของผู้ใหญ่ โดยปราศจากการโต้แย้ง ไม่เป็นตัวของตัวเอง ไม่กล้าแสดงความคิดเห็นเพราะเกรงว่าผู้อื่นไม่พอใจ จึงต้องเก็บความเห็นไว้ในใจ (เสาวภา ไพทยวัฒน์, 2538) ซึ่ง จะพบเห็นได้ว่าผู้น้อยมักเกรงใจผู้ที่มียศสูงกว่า มีสถานภาพทางสังคมสูงกว่า หรือวัยวุฒิสูงกว่า จึงเกิดความเกรงใจอันเป็นท่าทีแห่งอาการรีรอไม่มั่นใจ ในที่สุด (กรมวิชาการ, 2357)

นอกจากนี้คนไทยยังมีลักษณะนิสัยชอบการประนีประนอม ดังจะเห็นได้ว่าโดยทั่วไปคน ไทยไม่ชอบตัดสินปัญหาในลักษณะโผงผางแตกหัก รวมไปถึงการที่คนไทยมีลักษณะใฝ่สันโดษ

รักสันติ ด้วยลักษณะนิสัยรักสงบ ไม่ชอบความขัดแย้งจึงเป็นเหตุผลหนึ่งที่ทำให้คนไทยไม่ชอบ ซักถาม ไม่กล้าแสดงความคิดเห็น (เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์, 2539) การแสดงออกซึ่งความ เคารพยำเกรง ความเกรงใจ การประนีประนอม นับว่าเป็นวัฒนธรรมของไทยที่มีผลต่อความรู้สึก ของคนในชาตินั้น ดังที่ประเวศ วะสี (2529) ได้กล่าวว่า “... วัฒนธรรมเป็นสิ่งที่เข้ากำหนด ความรู้สึกความคิดของคน ...” ในขณะที่เดียวกันการแสดงความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญที่เป็นผู้ที่มี ความรู้ ความสามารถ และประสบการณ์ในเรื่องต่าง ๆ ยังสามารถแสดงแนวคิดได้ทั้งในด้านที่พึง ประารถนา (ทางบวก) และด้านที่ไม่พึงปรารถนา(ทางลบ) เนื่องจากไม่ต้องเผชิญหน้ากันระหว่างผู้ เชี่ยวชาญ จึงทำให้ผู้เชี่ยวชาญสามารถแสดงความคิดเห็นออกมาได้อย่างเต็มที่ นอกจากนี้จาก ลักษณะของผู้เชี่ยวชาญเป็นผู้ที่มีความรู้ ความเชี่ยวชาญ ความสามารถ และประสบการณ์ในเรื่อง นั้น ๆ ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญจึงเป็นสิ่งที่จะทำให้ได้ข้อมูล ข้อสรุปที่น่าเชื่อถือ อันจะนำไปสู่ ฉันทามติของกลุ่ม จากการให้ทุนสนับสนุนของสำนักงาน

กองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) แก่นักวิจัยหลายท่านซึ่งได้ทำผลงานวิจัยเรื่อง “เมืองไทยใน ความใฝ่ฝันของนักคิดอาวูโต” โดยการศึกษาชีวิตของนักคิดอาวูโตทางด้านต่าง ๆ ในเมืองไทย วิเคราะห์เอกัตถ์ ภูมิหลังทางสังคม อิทธิพลทางความคิด และการดำเนินชีวิตในปัจจุบัน

(นสพ. มติชนรายวัน 11 มิ.ย. 2539 น.33-34) เช่น วิชัย โชควิวัฒน์ และ ยศ สันตสมบัติ ทำการ ศึกษา ศาสตราจารย์ นพ.ประเวศ วะสี พบว่า ผู้เชี่ยวชาญไทยเป็นผู้มีบุคลิกภาพสองด้านภายใน ตัว ทั้งการเป็นนักกิจกรรมทางความคิด ซึ่งถ่อแหลมต่อความขัดแย้งต่อผู้มีอำนาจ และการเป็น ครู พุทธศาสนิกชนที่มีความเมตตา, ซื่อสัตย์ ปูนปั้น ศึกษา ศาสตราจารย์ ดร. ระวี ภาวิไล พบว่า การไม่เชื่อถือสิ่งใดโดยง่าย ถ้าไม่ได้ทดลองทำหรือพิสูจน์ก่อน เมื่อยังไม่แน่ใจเต็มที่ จะใช้คำว่า “พอใช้” เป็นคำที่แสดงท่าทีต่อเรื่องนั้น และ เป็นคนพูดตรงไปตรงมา เด็ดขาด และไม่เกรงใจ โกรธ , ฉันทนา บรรพศิริโชติ และ สุริชัย หวันแก้ว ศึกษา ผู้ใหญ่วิบูลย์ เข้มเฉลิม พบว่า

การมีจุดยืนของตนเองแต่ก็พร้อมยอมรับแนวคิดที่จะเข้ามาเกี่ยวข้องกับงานของตน และ พร้อมที่จะนำมาปฏิบัติถ้าแนวคิดนั้นทำให้เกิดปัญหาน้อยกว่า จากลักษณะดังกล่าวของผู้เชี่ยวชาญ ไทย จะเห็นได้ว่าผู้เชี่ยวชาญมีแนวคิดและทักษะต่อสิ่งที่จะทำ แบ่งออกได้เป็น 3 ลักษณะ คือ การ แสดงแนวคิดไปทั้งทางบวกและลบ โดยไม่เกรงใจใคร , การแสดงแนวคิดที่เป็นกลาง หรือพอใช้ เมื่อยังไม่แน่ใจ และ การแสดงแนวคิดที่คล้อยตามถ้าสิ่งนั้นเป็นประโยชน์

ตอนที่ 3 ข้อกระทงทางบวกและทางลบ

การแสดงแนวคิดที่เป็นไปได้ทั้งทางบวกและทางลบในเรื่องหรือเนื้อความที่ยังเป็นประเด็นปัญหา หรือ ในเรื่องราวที่ยังหาข้อสรุปมิได้นี้ ประกอบกับลักษณะการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยแบบสอบถามแบบลิเคอร์ท์โดยอาศัยข้อกระทงทางบวกและทางลบเป็นสิ่งที่พบเห็นได้โดยทั่วไป โดยที่การใช้คำถามทางบวกจะเป็นสิ่งที่ทำให้คนส่วนใหญ่เห็นด้วยมากกว่าข้อคำถามทางลบ และผู้ตอบมีความจะมีความรู้สึกที่สอดคล้องและมีความรู้สึกที่ดีในการตอบ ในขณะที่การตอบข้อคำถามทางลบจะก่อให้เกิดความรู้สึกที่ขัดแย้ง ขัดกับความรู้สึกของตนเอง ย่อมเกิดความลังเลสงสัย และมีการทบทวนเพื่อให้ได้คำตอบที่มั่นใจ

ได้มีผู้รู้ได้ศึกษาวิจัยในเรื่องข้อกระทงทางบวกและทางลบดังต่อไปนี้

อาร์ยา ดังคินิวาส (2529) ทำการศึกษาค่าความเที่ยง ค่าความตรงของมาตรวัดทัศนคติแบบ ลิเคอร์ท์ โดยใช้สัดส่วนจำนวนข้อกระทงที่เป็นนิเสธต่างกัน คือ 75%, 50% และ 25% พบว่า ค่าความเที่ยง และความตรงร่วมสมัยของมาตรวัดทัศนคติต่อวิชาชีพครูที่มีสัดส่วน จำนวนข้อกระทงนิเสธ 75%, 50% และ 25% ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ และมีความตรงเชิงจำแนกเท่าเทียมกัน

สมหวัง พิธิยานุวัฒน์ (2538) กล่าวว่า แบบสอบถามที่มีคำตอบในแต่ละข้อเหมือนกันหมด หรือ มีคำตอบอยู่ในสเกลที่มีน้ำหนักคะแนนถดถอยกันลงมาตามลำดับ แบบสอบถามประเภทนี้ง่ายแก่การที่ผู้ตอบจะแก้งัดตอบให้คำตอบไปในทิศทางใดทิศทางหนึ่ง ดังนั้นจึงควรสร้างข้อกระทงที่มีลักษณะไปในทางบวกและทางลบจำนวนเท่า ๆ กัน ไม่ควรเป็นข้อความที่มีลักษณะไปในทิศทางเดียวกันทุกข้อ

O' Niell (1967) พบว่า คนส่วนใหญ่จะตอบเห็นด้วยกับคำถามทางบวกมากกว่าคำถามทางลบ และตอบในทิศทางที่พึงปรารถนาของสังคมหรือตามที่ควรจะเป็น (อ้างถึงในรุ่งนภา พุ่มพฤษ, 2534)

วงเดือน อิมเงิน (2537) ทำการศึกษาเปรียบเทียบความจริงใจของครูประถมศึกษา สังกัดสำนักงานประถมศึกษาแห่งชาติ ในการตอบแบบสอบถามที่ส่งทางไปรษณีย์ ที่มีสัดส่วนข้อกระทงทางบวกและทางลบแตกต่างกัน พบว่าสัดส่วนข้อกระทงทางบวกและทางลบต่างกัน ความจริงใจในการตอบแบบสอบถามไม่ต่างกัน

จากการศึกษาวรรณคดีที่เกี่ยวข้องข้างต้นจะเห็นผู้เชี่ยวชาญมีแนวคิดไปได้ทั้งทางบวกและทางลบ อีกทั้งข้อกระทงทางบวกทำให้ผู้ตอบมีความรู้สึกยินดี มีการคล้อยตามได้ง่าย ในขณะที่ข้อกระทงทางลบนั้น ผู้ตอบต้องมีการพิจารณาไตร่ตรองที่มาก จึงทำให้ผู้วิจัยสนใจศึกษาถึงผลของสัดส่วนของข้อกระทงทางบวกและทางลบที่ต่างกัน ที่มีค่อนันทามติด้านการจัดการเรียนการสอนเพื่อการอนุรักษ์พลังงานและสิ่งแวดล้อม ของผู้เชี่ยวชาญ

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย